HÖGSTA DOMSTOLENS
DOM

meddelad i Stockholm den 3 juli 2026

Mål nr
B 2492-25

PARTER

Klagande

1. S.S.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat I.Å.

2. Tyresö Klippotek AB i konkurs, 556837-2063
Bollmoravägen 14
135 40 Tyresö

Ställföreträdare: S.S.

Motpart

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

SAKEN

Näringspenningtvätt, grovt brott, m.m.

Besöksadress
Riddarhustorget 8

Telefon
08-561 666 00

Öppettider
måndag–fredag
08:45–12:00
13:15–15:00

Postadress
Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

E-post
hogsta.domstolen@dom.se

Webbplats
www.hogstadomstolen.se

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2025-02-21 i mål B 392-25

_____

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom och

- frikänner S.S. från ansvar för näringspenningtvätt, grovt brott,
- ogillar yrkandet om näringsförbud,
- befriar S.S. från skyldigheten att betala avgift till brottsofferfonden,
- ogillar talan om företagsbot gentemot Tyresö Klippotek AB i konkurs samt
- häver den tidigare beslutade kvarstaden.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnande.

I.Å. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av S.S. i Högsta domstolen med 70 456 kr. Av beloppet avser 54 878 kr arbete, 1 487 kr tidsspillan och 14 091 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

S.S. har yrkat att han ska frikännas från ansvar för näringspenningvätt, grovt brott, och att yrkandet om näringsförbud ska ogillas.

Tyresö Klippotek AB i konkurs har yrkat att talan om företagsbot ska ogillas och att kvarstaden ska hävas.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Dok.Id 361277

DOMSKÄL

Bakgrund

1. S.S. var ensam ägare av, styrelseledamot i och företrädare för Tyresö Klippotek AB och ansvarade ensam för den löpande driften av bolagets verksamhet. Han gjorde under tiden den 1 januari 2016 till och med den 28 februari 2018 månatliga löneutbetalningar på sammanlagt drygt en miljon kronor från bolaget till en person som inte arbetade i bolaget.

2. Åklagaren väckte åtal mot S.S. för näringspenningtvätt med påstående om att han i näringsverksamhet eller annars i verksamhet som bedrivits vanemässigt eller i större omfattning medverkat till åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i syfte att dölja att pengar härrör från brott eller brottslig verksamhet eller att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde. Åklagaren gjorde gällande att brottet var grovt eftersom det avsåg betydande belopp, ingick som led i en brottslighet som utövats systematiskt, begicks med användande av vilseledande bokföring och osanna eller falska handlingar och även i övrigt var av särskilt farlig art.

3. S.S. åtalades även för grovt skattebrott. Brottet bestod i att han för redovisningsperioderna 2016 och 2017 redovisat att bolaget betalat ut lön och gjort avdrag för skatt, vilket inneburit fara för att skatt om sammanlagt drygt 715 000 kr skulle undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till den person som lönen utbetalats till och som inte hade arbetat i bolaget, till bolaget eller annan.

4. Åklagaren begärde att S.S. skulle meddelas näringsförbud, att Tyresö Klippotek skulle betala företagsbot med tre miljoner kronor och att den av tingsrätten tidigare beslutade kvarstaden skulle bestå.

Dok.Id 361277

5. Tingsrätten dömde S.S. för näringspenningtvätt, grovt brott, och grovt skattebrott vid två tillfällen till fängelse i ett år och åtta månader. Han meddelades näringsförbud i tre år. Tyresö Klippotek ålades att betala företagsbot med två miljoner kronor. Kvarstaden skulle bestå.

6. Hovrätten har ändrat tingsrättens dom på så sätt att åtalet för skattebrott har ogillats eftersom brotten ansågs vara av normalgraden och därmed preskriberade. Påföljden har bestämts till fängelse i ett år.

Frågan i målet

7. Frågan i målet är om S.S. ska anses ha medverkat till åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte.

Näringspenningtvätt

8. Näringspenningtvätt regleras i 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. För straffansvar krävs, såvitt nu är i fråga, att gärningsmannen – i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning – medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 § (penningtvättssyfte).

9. En åtgärd är enligt 3 § vidtagen i penningtvättssyfte om den syftar till att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde.

Åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte

10. Att den åtgärd som gärningsmannen har medverkat till skäligen kan antas ha varit vidtagen i penningtvättssyfte är ett objektivt rekvisit som ska vara täckt av uppsåt. Det är inte nödvändigt att gärningsmannen själv har gjort bedömningen att åtgärden skäligen kan antas ha varit vidtagen i ett

Dok.Id 361277

sådant syfte, men de omständigheter som läggs till grund för bedömningen ska vara täckta av hans eller hennes uppsåt. Situationerna kan dock vara mycket olika. Enbart kännedom om de faktiska omständigheterna kan därför inte alltid anses tillräckligt för straffansvar. I vissa situationer kan omständigheterna kring transaktionen vara så kvalificerade att kunskap om dem måste leda till misstanken att åtgärden har vidtagits i penningtvättssyfte. I andra fall, där omständigheterna inte är så kvalificerade, måste det krävas att gärningsmannen åtminstone förstår att åtgärden kan innefatta ett riskmoment. (Se ”Näringspenningtvätten i Dackom Bygg” NJA 2022 s. 42 p. 15 och ”15 000 kr” NJA 2020 s. 545 p. 23–25.)

11. Grunden för bestämmelsens tillämpning är inte att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet. Grunden är att gärningsmannen gör sig skyldig till ett klandervärt risktagande genom att han eller hon medverkar till en åtgärd trots att den – vid en objektiv bedömning – skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. Gärningen är straffbar även om det senare skulle visa sig att egendomen inte härrörde från brott eller brottslig verksamhet.

12. Lagtextens uttryck ”skäligen kan antas” har alltså till funktion att peka på att det är omständigheterna under vilka åtgärden har vidtagits som bör vara avgörande för om ett klandervärt risktagande ska anses föreligga. Eftersom en penningtransaktion i sig normalt inte kan anses som något misstänkt bör det i regel föreligga någon kvalificerad omständighet för att en sådan transaktion skäligen ska kunna antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. Bland de faktorer som är relevanta för bedömningen ingår det sammanhang i vilket transaktionen vidtas, varför transaktionen genomförs samt med vem och på vilket sätt den utförs. (Se prop. 2013/14:121 s. 115 och t.ex. ”Näringspenningtvätten i Dackom Bygg” p. 17.)

Dok.Id 361277

13. Näringspenningtvätt kan ske genom att ett eller flera företag används för att genom olika typer av åtgärder slussa pengar och på så sätt dölja att de härrör från brott eller brottslig verksamhet. Sådana omständigheter som att det är oklart varifrån pengarna kommer, varför transaktionerna genomförs och vad pengarna ska användas till innebär ofta att åtgärderna kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte. Att det är fråga om en transaktion som avser en stor mängd kontanter kan också, beroende på sammanhanget, utgöra en kvalificerad omständighet. (Se ”Näringspenningtvätten i Dackom Bygg” p. 18.)

14. Det följer direkt av lydelsen i 3 § att en åtgärd kan ha penningtvättssyfte endast om den syftar till att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde. Av 7 § följer i sin tur att straffansvar för näringspenningtvätt kan komma i fråga endast om den åtgärd som gärningsmannen medverkat till skäligen kan antas vara vidtagen i just sådant syfte.

Risktagande och vetskap

15. Det är alltså visserligen tillräckligt för straffansvar för näringspenningtvätt att omständigheterna är sådana att åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. Under sådana förhållanden finns ett klandervärt risktagande hos gärningsmannen som kan ligga till grund för straffansvaret. För att det alls ska kunna vara fråga om ett risktagande måste det dock vid gärningstidpunkten finnas åtminstone någon grad av osäkerhet beträffande om det handlar om medverkan till en åtgärd som vidtas i penningtvättssyfte.

16. Bedömningen av omständigheterna ska visserligen göras utifrån de faktiska förhållandena (dvs. objektivt), men måste ändå ta sin utgångspunkt i den tilltalades position. När den tilltalade kan överblicka de förhållanden

Dok.Id 361277

som avgör om pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet – och på grund av sin särskilda kunskap om dessa förhållanden vid gärningstillfället vet att egendomen inte härrör från brott eller brottslig verksamhet – kan åtgärden inte skäligen antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. (Jfr SOU 2012:12 s. 462.)

Bedömningen i detta fall

17. S.S. gjorde från Tyresö Klippotek under en period betydande månadsvisa utbetalningar till en person som inte arbetade i bolaget. Utbetalningarna betecknades och bokfördes felaktigt som löneutbetalningar.

18. Av utredningen framgår inte annat än att pengarna som betalades ut härrörde från bolagets frisörverksamhet, som S.S. ensam hade kontroll över. Pengarna på bolagets konto, från vilket löneutbetalningarna skedde, kom från kortbetalningar från kunder och avsåg betalning för frisörtjänster eller hårvårdsprodukter. Till kontot kom också hyresbetalningar från en andrahandshyresgäst. S.S. hade ensam tillgång till kontot.

19. S.S. överblickade alltså vid gärningstidpunkterna de förhållanden som medgav slutsatsen att pengarna inte härrörde från brott eller brottslig verksamhet. Under sådana omständigheter kan inte S.S.s åtgärder anses ha innefattat något risktagande i fråga om pengarnas ursprung.

20. Åklagaren har inte lagt fram någon bevisning som ger anledning att anta att S.S. eller Tyresö Klippotek på annat sätt har erhållit pengar från brott eller brottslig verksamhet. Enbart det förhållandet att det hos mottagaren av utbetalningarna och hennes dåvarande pojkvän kan ha funnits kopplingar till brottslig verksamhet kan inte ligga till grund för en sådan slutsats.

21. Under dessa förhållanden kan det inte skäligen antas att åtgärderna vidtogs i penningtvättssyfte.

Dok.Id 361277

22. Åtalet för näringspenningtvätt ska därför ogillas. Vid denna utgång ska även yrkandena om näringsförbud för S.S. och företagsbot för Tyresö Klippotek ogillas samt kvarstaden hävas. Hovrättens dom ska ändras i enlighet med detta.

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Stefan Johansson, Agneta Bäcklund, Cecilia Renfors, Erik Sjöman (referent) och Tobias Eriksson.
Föredragande har varit justitiesekreteraren Lisa Waltersson.

Dok.Id 361277